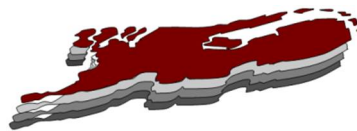

Archeologisch bureauonderzoek

**Boomkamp 8, Rijssen
gemeente Rijssen-Holten
(OV).**

juni 2021

Versie 2 (definitief)

In opdracht van:
BJZ.nu

Colofon

Laagland Archeologie Rapport 492

Archeologisch bureauonderzoek Boomkamp te Rijssen, gemeente Rijssen-Holten (OV)

Auteur: Jesper de Raad

In opdracht van: BJZ.nu

Foto's en tekeningen: Laagland Archeologie

Status rapport: definitief

Controle: Jeroen Wijnen

Autorisatie: Jeroen Wijnen

ISSN 2468-4759

Laagland Archeologie BV
Virulyweg 21F
7602 RG Almelo

E-mail: info@laaglandarcheologie.nl
KvK-Nummer: 60294418

© Laagland Archeologie BV, Almelo, juni 2021

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Laagland Archeologie BV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

Laagland Archeologie heeft in juli 2020 een Archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd aan de Boomkamp te Rijssen. Het onderzoek vond plaats in verband met de ruimtelijke procedure rondom de geplande bouw van zes nieuwe stadswoningen.

Het bureauonderzoek had tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen. Centraal staat daarbij de vraag of en zo ja welke archeologische resten (complextype, datering, diepteligging en gaafheid) in het plangebied kunnen worden verwacht. Hiertoe zijn landschappelijke, archeologische en historische bronnen geraadpleegd.

Op basis van het bureauonderzoek kan het volgende geconcludeerd worden.

Op grond van de geomorfologische en bodemkundige gegevens is er geen uitspraak te doen over de soort en mate van verstoring specifiek gericht op het plangebied. Vanuit historische gegevens is te verwachten dat het bodemprofiel intact is, met mogelijk recente verstoring in combinatie met archeologische sporen vanaf de Late Middeleeuwen. Als de bodemopbouw intact is kan een enkeerdgrond worden verwacht, of is bij de stadsvorming van Rijssen een pakket ontstaan bestaande uit ophogings- en nederzettinglagen, die mogelijk een cultuurlaag afdekt. Het oorspronkelijke bodemprofiel was waarschijnlijk een podzolgrond.

In de omgeving van het plangebied zijn meerdere archeologische resten vanaf de Late Middeleeuwen tot en met de Nieuwe Tijd bekend. Resten uit deze periode kunnen ook in het plangebied worden verwacht: het plangebied lag binnen de oude stadswallen en de Boomkamp is een van de oudste wegen van Rijssen. In historische tijden (vanaf circa 1832) ligt het terrein in de stadskern van Rijssen, maar wordt het terrein omschreven als bouwland. Uit oude kaarten blijkt dat rekening is te houden met bodemverstoring als gevolg van bebouwing in de periode 1832 tot 1893. Uit de periode voor 1832 is rekening te houden met resten van bebouwing, mogelijk ook sporen van branden en plunderingen.

De geplande bodemingrepen zullen deze resten zeer waarschijnlijk aantasten. We adviseren daarom vervolgonderzoek aan in de vorm van een archeologisch proefsleuvenonderzoek.

De implementatie van dit advies is overgenomen door de bevoegde overheid, de gemeente Rijssen-Holten. De gemeente wordt hierin vertegenwoordigd door haar deskundige adviseur, A. Vissinga (regio-archeoloog).

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding onderzoek	7
1.2 Afbakening plan- en onderzoeksgebied	7
1.3 Administratieve gegevens	8
1.4 Huidige situatie en toekomstig gebruik	9
1.5 Geplande verstoring	10
1.6 Gemeentelijk beleid	10
1.7 Onderzoeksdoel	10
2 Inventarisatie	11
2.1 Inleiding	11
2.2 Landschappelijke ontwikkeling	11
2.3 Archeologie	12
2.3.1 Bekende archeologische waarden	12
2.3.2 Waarnemingen	12
2.3.3 AMK-terreinen	13
2.3.4 Gemeentelijke verwachtingskaart	14
2.3.5 Eerder archeologisch onderzoek	14
2.4 Historie	15
3 Conclusie en verwachtingsmodel	19
3.1 Conclusie	19
3.2 Verwachtingsmodel	19
4 Advies	21
literatuur	22
BIJLAGE 1 AMZ-cyclus	24
BIJLAGE 2 Archeologische perioden	25
BIJLAGE 3 Geomorfologische kaart	26
BIJLAGE 4 Actueel Hoogtebestand Nederland	27
BIJLAGE 5 Gemeentelijke archeologische verwachtingskaart	28
BIJLAGE 6 Bodemkaart	30
BIJLAGE 7 AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen	31
BIJLAGE 8 Waarnemingen	32

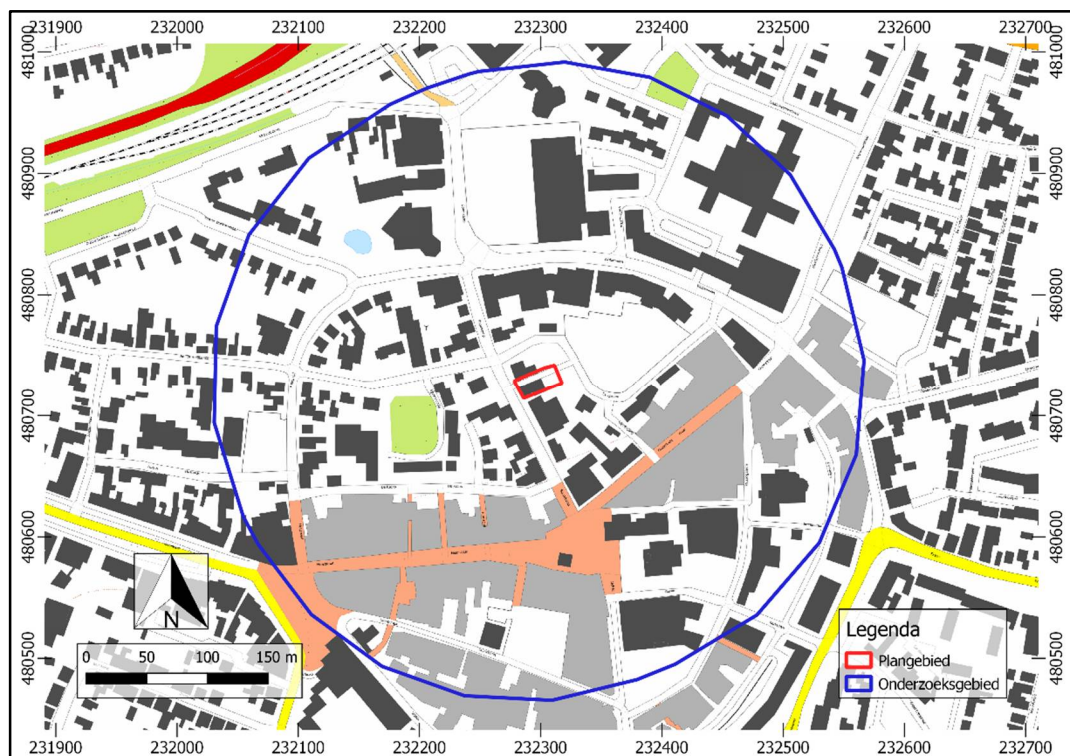
HOOFDSTUK 1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING ONDERZOEK

De aanleiding voor het onderzoek vormt de geplande bouw van zes nieuwe stadswoningen aan de Boomkamp 8 te Rijssen, gemeente Rijssen-Holten (OV). Hiertoe is een bestemmingsplanwijziging vereist. De gemeente Rijssen-Holten heeft een eigen archeologiebeleid. Op basis van het bestemmingsplan dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden om aan te tonen dat eventueel aanwezige archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad door de geplande bouwactiviteiten. De opdrachtgever beoogt met het onderzoek de gemeentelijke paraaf te krijgen voor het onderdeel archeologie. Aanvullende wensen zijn niet kenbaar gemaakt.

1.2 AFBAKENING PLAN- EN ONDERZOEKSGBIED

Het plangebied betreft de Boomkamp in Rijssen, gemeente Rijssen-Holten (OV), zie onderstaande afbeelding.

Afbeelding 1. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied.

Het plangebied heeft een omvang van 588 m². Voor een beter begrip van de bodemkundige omstandigheden en de archeologie van de planlocatie is een groter gebied bestudeerd. Een zone van 250 m rondom het plangebied wordt voldoende geacht om de archeologische potentie van het plangebied in kaart te brengen. Deze zone wordt aangeduid als 'onderzoeksgebied'.

1.3 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	
Provincie	Overijssel
Gemeente	Rijssen-Holten
Plaats	Rijssen
Beheerder/eigenaar grond	onbekend
Toponiem	Boomkamp
Kadastrale perceelnummer(s) ¹	RSN01 - F - 4125
Laagland Archeologie projectnummer	RIBO201
Datum conceptrapportage	5 augustus 2020
Datum definitief rapport	24-06-2021
XY-coördinaten	NW 232278.4/480728.2
	NO 232311.4/480741.3
	ZW 232286.2/480714.2
	ZO 232317.3/480726.6
Kaartblad ²	28D
Oppervlakte/lengte Plangebied	588 m ²
Datering	Met name Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd
Complextype	Bewoning, incl. verdediging
Onderzoeksmeldingsnr	4877670100
AMK-terrein	13795 (stadskern Rijssen, AMK-terrein van archeologische waarde)
Vondstmeldingsnr.	n.v.t.
Type onderzoek	Archeologisch bureauonderzoek
Datum begin veldonderzoek	Niet van toepassing
Datum eind veldonderzoek	Niet van toepassing
Opdrachtgever	BJZ.nu
Goedkeuring bevoegde overheid	7 mei 2021
Bevoegde overheid	Rijssen-Holten
Adviseur namens bevoegde overheid	A. Vissinga (Het Oversticht)
Beheer documentatie	E-depot voor de Nederlandse archeologie Archief Laagland archeologie BV

¹ kadastralekaart.com

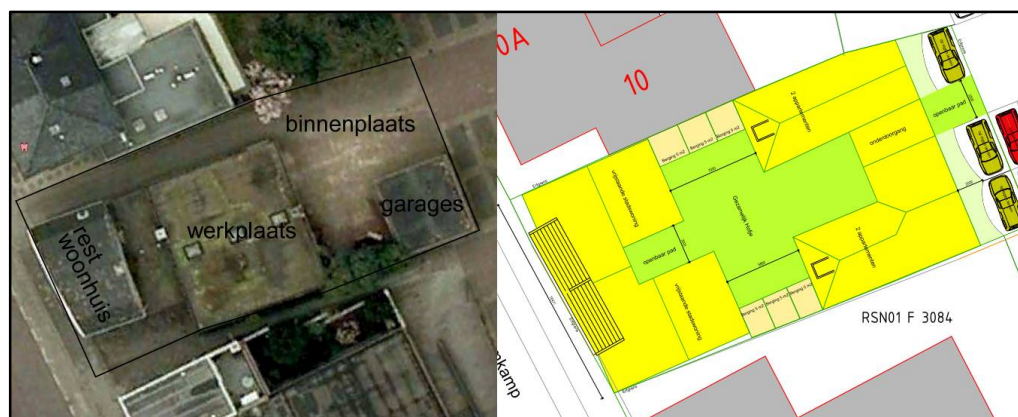
² www.imergis.nl/htm/opentopo800.htm

Uitvoerder	Laagland Archeologie BV Virulyweg 21F 7602 RG Almelo 06 37 47 13 79
Projectleider/opsteller onderzoek	Jesper de Raad jesperderaad@laaglandarcheologie.nl

Tabel 1. Objectgegevens.

1.4 HUIDIGE SITUATIE EN TOEKOMSTIG GEBRUIK

Het plangebied is momenteel in gebruik als woonhuis met werkplaats, garage en erf. De huidige woning is gefundeerd op circa 6 poeren. Het woonhuis bevat een kelder aan de voorkant van het huis. De diepte van de kelder en de fundering is onbekend. De werkplaats is gefundeerd op vijf kolomfunderingen op poeren met een diepte van ca. 190 cm –mv (2m –peil) en een flinke maximale breedte van 80 cm. De vloer van de werkplaats is van stampbeton. De fundering van de garage bestaat uit stroken of poeren met een aanlegdiepte van ca. 70 cm –mv (80 cm –Peil). De karakteristieke voorgevel van de verbouwing en uitbreiding uit 1928 blijft behouden en wordt in de nieuwbouw geïntegreerd. Verder zijn er geen andere ondergrondse kunstwerken en/of historisch waardevolle bouwwerken in het plangebied aanwezig.³

Afbeelding 3. Huidige situatie (links) en nieuwe situatie (rechts).

Ten behoeve van de geplande ontwikkelingen wordt de huidige bebouwing, op de gevel na, gesloopt. De nieuwbouw betreft de realisatie van zes nieuwe wooneenheden. In dit stadium is de exacte invulling van de plannen nog niet bekend. De milieutechnische condities, huidige en eventuele nieuwe waterpeil en of en zo ja wie de toekomstige gebruiker(s) wordt/worden zijn in dit stadium evenmin bekend.

³ bron: gemeentelijke monumentenlijst

1.5 GEPLANDE VERSTORING

De ingrepen vinden plaats binnen het plangebied. De diepte van de geplande verstoring reikt vermoedelijk overwegend niet dieper dan ongeveer 100 cm –mv. Rioleringsbuizen kunnen dieper aangelegd worden.

1.6 GEMEENTELIJK BELEID

In het bestemmingplan Kern Rijssen (artikel 19) ligt het plangebied in een zone met de waarde – AMK terrein. Archeologisch onderzoek is vereist indien de omvang van de geplande bodemingrepen bij nieuwbouw groter zijn dan 50 m². De omvang van de geplande verstoringen overschrijdt de vrijstellingsgrenzen zoals die in het vigerende gemeentelijk archeologiebeleid zijn aangegeven.

1.7 ONDERZOEKSDOEL

Het uitgevoerde onderzoek behoort tot de eerste fasen in het huidige archeologische onderzoeksproces (zie bijlage 1). De initiatiefnemer beoogt met het hier uitgevoerde onderzoek te voldoen aan de gemeentelijke regelgeving omtrent archeologisch onderzoek. Het bureauonderzoek heeft tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen aan de hand van bestaande bronnen, en te bepalen of en zo ja welke delen van het plangebied in aanmerking komen voor vervolgonderzoek. Op grond van de resultaten van dit onderzoek kan worden beoordeeld of en zo ja, welke vorm van vervolgonderzoek nodig is om de archeologische waarde van het gebied te kunnen vaststellen.

HOOFDSTUK 2 INVENTARISATIE

2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden de relevante landschappelijke ontwikkeling en huidige bodemkundige situatie beschreven. Tevens wordt ingegaan op de bekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied en de historische situatie. Voor wat betreft de in de tekst genoemde archeologische perioden wordt verwezen naar bijlage 2.

2.2 LANDSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING

Het plangebied ligt aan de voet van de Rijsserberg, een rest van een stuwwal (zie bijlage 4) die in de voorlaatste ijstijd (Saalien, 238.000 – 126.000 voor heden) is ontstaan onder invloed van het voortkruisende landijs.⁴

Gedurende de laatste ijstijd, het Weichselien (ca. 115.000 tot 11.755 v. Chr.) lag er geen landijs in Nederland en heersten er periglaciaire condities. De ondergrond was permanent bevroren, waardoor sneeuwmeltwater en regenwater moest afstromen via het oppervlak. Door de grote verschillen in waterafvoer gedurende het jaar hadden de rivieren en kleinere waterlopen een vlechtend karakter (verwilde rivieren). Onder dit koude en droge klimaat was er weinig vegetatie, waardoor zand gemakkelijk door de wind kon worden verplaatst en er dekzandruggen konden ontstaan. Rondom lokale hoogten zoals de Rijsserberg verzamelde het dekzand zich als een gordel (gordeldekzand). Volgens de geomorfologische kaart (zie bijlage 3) ligt het plangebied in een niet geëvalueerde zone. Het gebied ligt mogelijk op overgang van stuwwal naar gordeldekzanden.

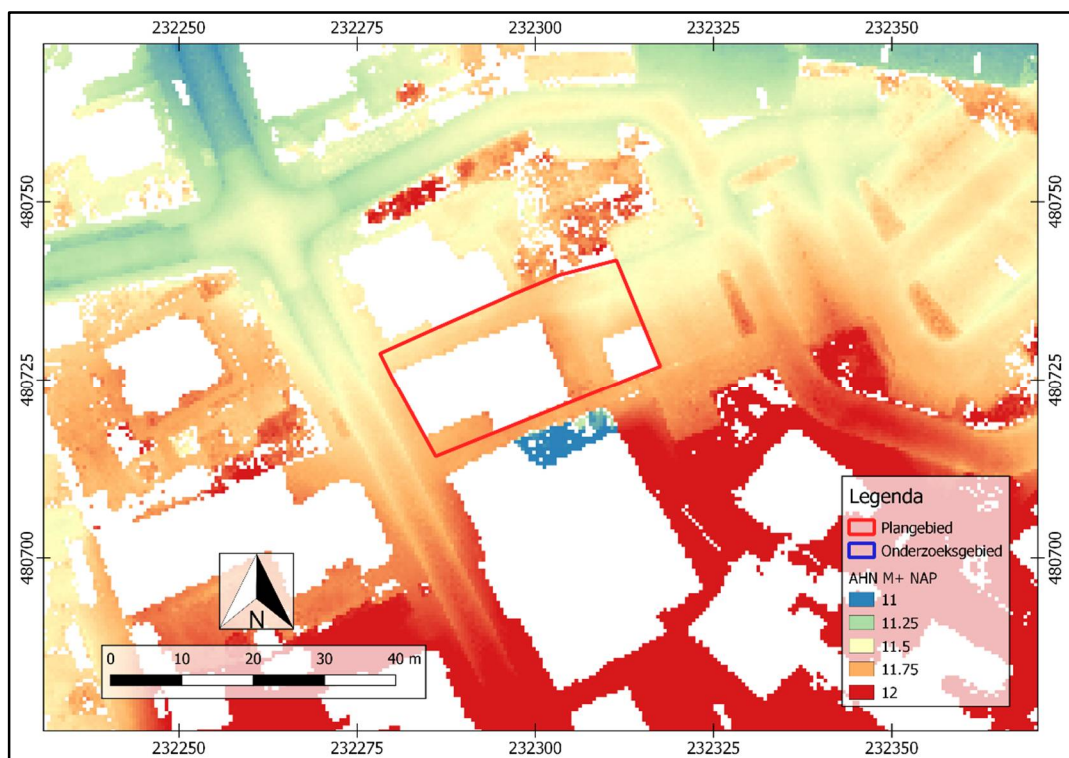
Op de bodemkaart (zie bijlage 6) staat het plangebied aangegeven als niet geëvalueerde zone. Gedurende het gehele Holoceen lag het plangebied op goed gedraineerde zandgronden. Doordat er vanaf de overgang Pleistoceen-Holoceen een vochtiger en gematigder klimaat heerste, kon de vegetatie zich herstellen en kon er bodemvorming optreden. Bodems kunnen zich vormen onder stabiele condities, waarbij het landschap niet steeds wordt verjongd door erosie of begraven met afzettingen en het gebied voldoende afwatering kent. De natuurlijke vegetatie op goed gedraineerde locaties, zoals het plangebied, is een eikenbos.⁵ De bodems die onder dergelijke omstandigheden zijn ontstaan, zijn podzolbodems. Vanaf het moment dat mensen als landbouwers gingen leven in het Neolithicum is het proces van bodemvorming veranderd en ontstonden door de mens beïnvloede of gevormde bodemtipes. Met name door de bemesting met bosstrooisel en plaggen die met potstalmest doordrenkt waren vanaf de Late Middeleeuwen, werd het terrein opgehoogd met humeus zand. De humeuze A-horizont werd hierdoor dikker. Bij oude bouwlanden zijn zo A-horizonten ontstaan die dikker zijn dan 50 cm, waardoor

⁴ Boshoven et al, 2008.

⁵ Berendsen, 2011, 218.

ze volgens de Nederlandse Bodemkaart als enkeerdgrond geclassificeerd kunnen worden. Omdat het plangebied al vanaf de Volle tot Late Middeleeuwen binnen de na 1243 ontstane omwalling van Rijssen ligt, is binnen het plangebied waarschijnlijk een enigszins afwijkende bodemopbouw ontstaan. In een stedelijke context uit de Late Middeleeuwen tot Nieuwe tijd zijn er vaak ophogings- en nederzettinglagen aanwezig, waarin archeologische vindplaatsen bewaard kunnen zijn gebleven. Een van de voornaamste vragen bij dit bureauonderzoek is dan ook of dergelijke lagen bewaard kunnen zijn gebleven of niet. Het lager gelegen gebied rondom de stuwwal bestaat voornamelijk uit een vlakte van verspoelde dekzanden. Rijssen ligt vrij strategisch, ter hoogte van een (droge, goed begaanbare) verbinding tussen de stuwwal met gordeldekzanden naar dekzandruggen ten noorden van Rijssen. Deze dekzandruggen sluiten aan bij het gebied rondom Wierden met een grote stuwwal met een dekzandruggordel en dekzandruggen.

Op de detailkaart van het AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland), zie bijlage 4 ligt het plangebied op een gemiddelde hoogte van 11.5 tot 12m +NAP.

Afbeelding 2. Detailopname van het plangebied op het AHN.

2.3 ARCHEOLOGIE

2.3.1 BEKENDE ARCHEOLOGISCHE WAARDEN

Bijlage 7 toont de locaties van de bekende archeologische waarden en de uitgevoerde archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied.

2.3.2 WAARNEMINGEN

In het onderzoeksgebied zijn diverse waarnemingen bekend (zie bijlage 8). Hieronder zijn de vijf waarnemingen beschreven.

1110793, circa 125 m ten noordoosten (onder zaakidentificatie **2699645100** – vondstmateriaal keramiek – periode Nieuwe Tijd Vroeg/Nieuwe Tijd Midden – complextype niet opgehoogde, individuele huisplaats – dubieuze Havezathe 'Brandlecht of de Pol'; Gesloopt ca. 1800.

1098557, circa 150 m ten oosten (onder zaakidentificatie **2300742100**) – vondstmateriaal divers – periode Middeleeuwen/Nieuwe Tijd – complextype niet te bepalen.

1113161, circa 200 m ten zuidoosten (onder zaakidentificatie **2477129100**) – vondstmateriaal divers – periode Late Middeleeuwen/Nieuwe Tijd – complextype nederzetting met stedelijk karakter en niet opgehoogde nederzetting zonder stedelijk karakter.

1066647, circa 75 m ten westen (onder zaakidentificatie **2903294100**) – vondstmateriaal divers periode Late Middeleeuwen B/Nieuwe Tijd – complextype moated site – In 1939 is er reeds door onbekenden graafwerk verricht op de standplaats van het voormalige Huis Beverfeurde. De vondsten bestaan uit: 1 vouwdoos, scherven uit de 14e-17e eeuw (Oudheidkamer Twenthe). In 1995 is een kruissleuf aangelegd over de huisplaats en de noord gracht. De vondsten bestaan uit scherven en bouwfragmenten 14e-18e eeuw.

1032316, circa 75 m ten westen (onder zaakidentificatie **2699791100**) – vondstmateriaal keramiek – periode Late Middeleeuwen B/Nieuwe Tijd – complextype moated site – Grachtenstelsel; brede ringgracht voor 1334? Ca 1781 verdwenen. Huis 'Beverfeurde', gesticht voor 1334, gesloopt in 1781 (Stroink 1961).

2.3.3 AMK-TERREINEN

AMK-terreinen (= Archeologische Monumentenkaart) zijn terreinen waarvan bekend is dat zich archeologische resten in de grond bevinden. Het archeologisch belang daarvan is bovendien gewaardeerd. Zo zijn er AMK-terreinen van archeologische waarde, hoog, zeer hoog archeologisch belang en wettelijk beschermde AMK-terreinen van zeer hoog archeologisch belang).

Binnen het onderzoeksgebied zijn twee AMK-terreinen geregistreerd:

AMK-terrein 13975, van archeologische waarde: liggend in plangebied – periode Late Middeleeuwen - Nederzetting, onbepaald (Middeleeuwen laat) -Terrein met sporen van bewoning.

Beschrijving: *Het betreft de stadskern van Rijssen (stadsrechten 1243). Ontstaan als een boerderijenstadje. De ronde omwalling is in de 13de eeuw aangelegd.*

AMK-terrein 13639, van hoge archeologische waarde: circa 100 m ten westen ten opzichte van het plangebied –periode Late Middeleeuwen/Nieuwe Tijd – complextype Havezathe/ridderhofstad.

Beschrijving: *Terrein met de restanten van havezate 'Bevervoorde', ook wel 'Beverfeurde' genoemd. De restanten bevinden zich in het centrum van Rijssen, uitgespaard onder een groenstrook (is dus niet overbouwd). Binnenkort wordt dit terrein heringericht, waarbij rekening wordt gehouden met de havezate en grachten (wordt een klein plantsoen). De oudste vermelding van de naam 'Bevervoorde' dateert uit 1323. In 1683 was het huis ernstig vervallen. Rond 1880 werd een deel van de gracht gedempt, de overige delen verlandden. In 1939 werd het huis op de voormalige huisplaats afgebroken. Dit huis (ook wel de Krans genoemd) zou dateren uit de 17de eeuw, maar was geheel verbouwd. In 1939 is er door onbekenden graafwerk verricht op de standplaats van het voormalige huis. In de OKT is een*

vondstdoos met 14de- tot 17de eeuwse scherven (het resultaat van dit 'onderzoek') aanwezig. In 1995 is er een kruissleuf aangelegd over de huisplaats en de noordgracht. Daarbij is voornamelijk vondstmateriaal uit de periode 14de tot 18de eeuw (aardewerk en steenfragmenten) aangetroffen. Men trof de stenen funderingsresten van de buitenmuren aan. De afmetingen bedragen 21 bij 20 meter. Het grachtensysteem zou, volgens de minuutkaart uit 1825, wat ovaalvormig zijn, maar dit is bij het onderzoek niet bevestigd. Binnen de buitenmuren is een merkwaardige rechthoekige houten structuur vastgesteld, wellicht een inwendige ondersteuning (later aangebracht?) voor de huis. CAA-nrs 28DZ-64 en 28DZ-181. Gevers/Mensema 1995: 521 -> kadastrale situatie circa 1825. 1939 graafwerk door onbekenden. 1995 verkennend onderzoek van 1 week door middel van proefsleuf ROB.

2.3.4 GEMEENTELIJKE VERWACHTINGSKAART

Op de gemeentelijke verwachtingskaart (bijlage 5) ligt het plangebied in een zone met de waarde AMK – terreinen (**AMK-terrein 13639**).

2.3.5 EERDER ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

In de omgeving van het plangebied hebben eerder archeologische onderzoeken plaatsgevonden. De onderzochte locaties zijn afgebeeld in bijlage 7.

Onder zaakidentificatienummer **2068954100**⁶, staat op circa 100 m ten oosten van het plangebied een archeologisch booronderzoek geregistreerd. Uit de resultaten van het booronderzoek blijkt dat er verrommelde archeologische resten uit de nieuwe tijd zijn aangetroffen.

Onder zaakidentificatienummer **2217953100**⁷, staat op circa 100 m ten oosten van het plangebied een archeologisch booronderzoek geregistreerd. Uit de resultaten van het booronderzoek blijkt dat er archeologische resten kunnen worden verwacht, er is aanvullend archeologisch proefsleuven onderzoek geadviseerd.

Onder zaakidentificatienummer **2300742100**⁸, staat op circa 150 m ten zuidoosten van het plangebied een archeologisch proefsleuvenonderzoek geregistreerd. Uit de resultaten van het proefsleuvenonderzoek blijkt dat er een verstoorde bodem, met recente sporen en vondstmateriaal dat uit de 19^e-20^e eeuw stamt, volgt de waardestelling niet behoudenswaardig. Er is geen aanvullend archeologisch onderzoek geadviseerd.

Onder zaakidentificatienummer **2477129100**⁹, staat op circa 200 m ten zuidoosten van het plangebied een archeologische begeleiding geregistreerd. Uit de resultaten van de begeleiding blijkt dat er een naast recente en nieuwe tijd sporen tevens resten uit de Volle Middeleeuwen zijn aangetroffen.

Onder zaakidentificatienummer **4598114100**¹⁰, staat op circa 250 m ten zuiden van het plangebied een archeologisch booronderzoek geregistreerd. Uit de resultaten van het booronderzoek blijkt dat er een intact bodemprofiel is aangetroffen. Er is aanvullend archeologisch onderzoek geadviseerd.

⁶ Brokke, A.J. en G.J. Sophie, 2005.

⁷ Kalisvaart, C.C. & J.M.J. Willems, 2008.

⁸ Roller de, G.J., 2012.

⁹ Veenstra M.A., 2015.

¹⁰ Wijnen J.J.A., 2018.

2.4 HISTORIE

Rijssen moet al omstreeks het begin van onze jaartelling bewoond zijn geweest, en mogelijk zelfs al eerder, in de IJzertijd. De strategische ligging naast een droge, goed begaanbare verbinding is de waarschijnlijke aanleiding voor het ontstaan van Rijssen als vestingstad.

Die bewoning was vooral gesitueerd rond het Schild, thans het centrale plein van het dorp. Waar omstreeks 770 Lebuïnus, of één van zijn volgelingen, een houten kerkje liet bouwen dat na verwoesting door de Saksen werd herbouwd door Liudger. De eerste schriftelijke vermelding van Rijssen komt voor in een goederenregister uit 1188, waar de naam 'Risne' staat. Rijssen had toen al een stenen kerkje dat op het hoogste punt van de nederzetting gelegen was. In 1243 verleende bisschop Otto III Rijssen stadsrechten, dit om een versterkt punt te bezitten tegen de opstandige graven van Goor. Al snel werd het stadje omweld en voorzien van poorten. Het platteland rondom de stad was deels in gebruik voor de landbouw, deels was er sprake van woeste gronden welke nog lang onontgonnen zou blijven.¹¹ In circa de 17^e eeuw is Rijssen, vanwege de ligging aan een handelsroute, uitgegroeid als handelsplaats (zie afbeelding 5).

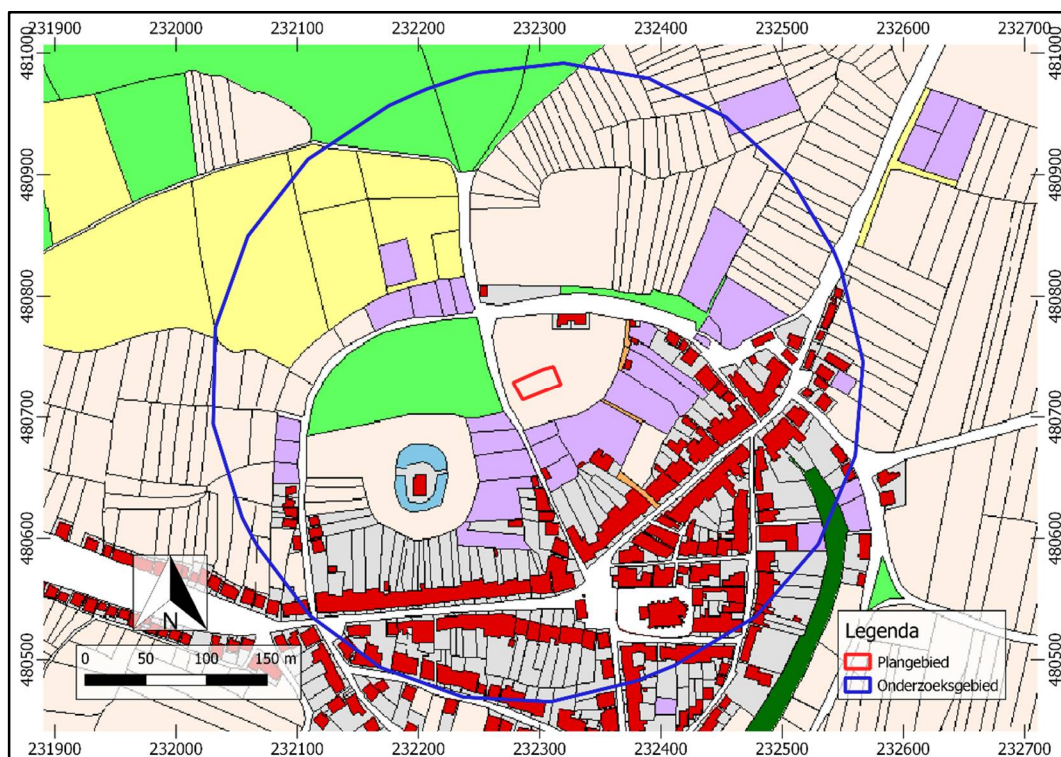
Afbeelding 5. Visscher, Nicolaes, 1618-1679. Bron: oldmapsonline.org

Op de eerste kadastrale kaart (circa 1832)¹² is het plangebied en haar omgeving onbebouwd (zie onderstaande afbeelding). Het terrein is op de OAT (Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel) aangeduid als bouwland van ene Geertrui Janssen. De Boomkamp behoort tot de oudste straten van Rijssen. Het was een van de radiale wegen die vanaf het centrum (Het Schild) naar de stadswal en de uitvalswegen

¹¹ Boshoven, 2008.

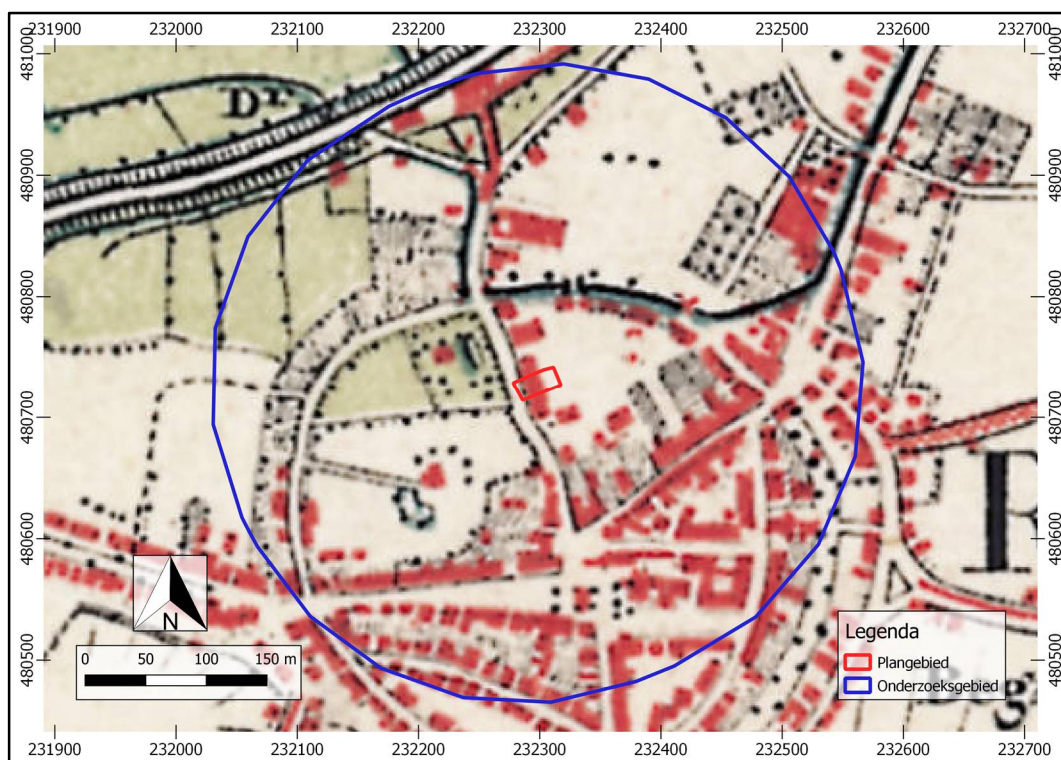
¹² bron: hisgis.nl

voerden. Het is niet uit te sluiten dat er voor de eerste kadastrale kaart historische bebouwing in het plangebied heeft plaatsgevonden: in de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd heeft het stadje veel te lijden gehad van oorlogen en plunderingen. Onder ander in 1497 werd de plaats geplunderd door Hendrik V van Wisch. Tijdens de 80-jarige oorlog werd de stad opnieuw in brand gezet (1583) en de Bernhard van Galen, de toenmalige bisschop van Münster ('Bommen Berend'), plunderde de stad in 1666 en in 1672. De kans is aanzienlijk dat het plangebied aanvankelijk bebouwd was, maar dat er door plunderingen en brandschatting hier en elders binnen de oude stadswallen gebouwen verloren zijn gegaan. Door afnemende bevolkingsaantallen zijn delen vervolgens mogelijk lange tijd braak blijven liggen.

Afbeelding 3. Uitsnede uit de eerste kadastrale kaart, circa 1832. De locatie van het plangebied is rood omlijnd. Geel: hooiland, beige: bouwland, lichtgroen: weideland, donkergroen: bos/opgaand hout, paars: heide, oranje: onverharde weg, lichtpaars: tuin; rood met grijs: bebouwing met erf. Bron: hisgis.nl.

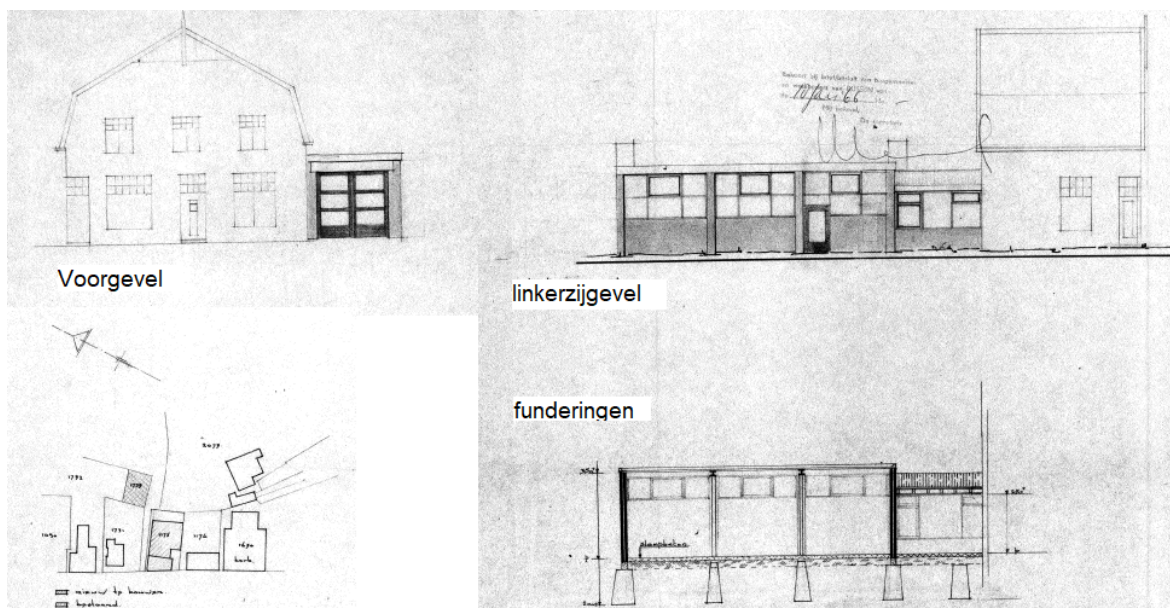
Op de topografische kaart van 1893 (zie afbeelding 4) is het plangebied deels bebouwd. Aan de straatzijde werd de bestaande bakkerij in 1929 uitgebreid met een winkel op de noordelijke helft en een woonkamer op de zuidelijke helft van de gevel. Afbeelding 5 toont een uitsnede van een verbouwingstekening uit 1928. In 1929 vond de verbouwing plaats. Het oorspronkelijke pand is ouder, mogelijk gebouwd omstreeks 1893 en het was deels onderkelderd. Rond 1965 is naast het pand een werkplaats gebouwd (voor delen van de bouwtekening zie Afbeelding 6). Ook deze is nog aanwezig. Deze werkplaats is op poeren gebouwd, waarbij de poeren tot circa 2 m -mv zijn ingegraven.

Afbeelding 4. Uitsnede uit de topografische kaart van 1893. Bron: topotijdreis.nl.

Afbeelding 5. Uitsneden uit een verbouwingstekening uit 1928 van het pand aan de Boomkamp 8.

Afbeelding 6. Details uit een bouwtekening van een werkplaats (1965)

HOOFDSTUK 3 CONCLUSIE EN VERWACHTINGSMODEL

3.1 CONCLUSIE

Op basis van de inventarisatie kan het volgende geconcludeerd worden.

Op grond van de geomorfologische en bodemkundige gegevens is er geen uitspraak te doen over de soort en mate van verstoring specifiek gericht op het plangebied. Vanuit historische gegevens is te verwachten dat het bodemprofiel intact is, met mogelijk recente verstoring in combinatie met archeologische sporen vanaf de Late Middeleeuwen. Als de bodemopbouw intact is kan een enkeerdgrond of bij stadsvorming ontstane ophogings- en nederzettinglagen worden verwacht, die mogelijk oudere cultuurlagen afdekken. Het oorspronkelijke bodemprofiel was waarschijnlijk een podzolgrond.

In de omgeving van het plangebied zijn meerdere archeologische resten vanaf de Late Middeleeuwen tot en met de Nieuwe Tijd bekend. Resten uit deze periode kunnen ook in het plangebied worden verwacht.

In historische tijden (vanaf circa 1832) ligt het terrein in de stadskern van Rijssen maar wordt het terrein omschreven als bouwland. Uit oude kaarten blijkt dat rekening is te houden met bodemverstoring als gevolg van bebouwing vanaf de periode 1832 tot 1893.

3.2 VERWACHTINGSMODEL

Het plangebied heeft een hoge archeologische verwachting vanaf de Late-Middeleeuwen tot en met de Nieuwe tijd. In mindere mate worden er archeologische resten vanaf het Paleolithicum tot en met de Vroege-Middeleeuwen verwachten.

Eventuele nederzettingen uit de steentijd hebben een omvang van 50 – 200 m² (kleine variant) of 200 – 1000 m² (middelgrote variant). Nederzettingen uit de periode Bronstijd – Middeleeuwen hebben meestal een omvang tussen 500 – 2000 m² (huisplaats) of meer dan 8000 m² (dorp).¹³

Eventuele resten bestaan uit vuursteenstrooiingen (voornamelijk Neolithicum, in mindere mate bronstijd en ijzertijd). Daarnaast kan (gefragmenteerd) aardewerk worden verwacht, evenals houtskool, verbrande huttenleem en natuursteen. Vanwege de ligging in een oud vestingsstadje is ongeveer vanaf de 13^e/14^e eeuw ook baksteen te verwachten. Deze vondstcategorieën bevinden zich voor de periode

¹³ bron: Tol e.a., 2006.

Laat-Paleolithicum-Late-Middeleeuwen aan of in het pleistocene zand, direct onder een bouwvoor of pakket bestaande ophogings- en nederzettinglagen. Archeologische resten vanaf de Late Middeleeuwen kunnen ook aangetroffen worden in een eventueel aanwezig pakket bestaande uit ophogings- en nederzettinglagen. Daarnaast kunnen grondsporen worden verwacht in de Pleistocene ondergrond en/of een pakket bestaande uit ophogings- en nederzettinglagen. Het gaat daarbij overwegend om paalkuilen, greppels en afvalkuilen en dergelijke. Ook kunnen resten bestaande uit fundering, muurresten, water- of beerputten, worden verwacht. Mogelijk ook zijn brandlagen aanwezig, of andere sporen die samenhangen met diverse branden en plunderingen. Deze resten zijn vaak tot diep in de ondergrond te vinden.

HOOFDSTUK 4 ADVIES

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek kunnen archeologische resten verwacht worden, specifiek uit de periode Late Middeleeuwen tot circa 1832 toen het plangebied onbebouwd was. De geplande bodemingrepen zullen deze resten zeer waarschijnlijk aantasten. De hoogste verwachting betreft resten uit de periode Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. Deze resten bestaan waarschijnlijk vooral uit funderingen, muurresten, water- of beerputten en/of resten van krijgshandelingen, die vaak tot diep in de ondergrond te vinden zijn. We adviseren daarom vervolgonderzoek aan in de vorm van een archeologisch proefsleuvenonderzoek.

Met een archeologisch proefsleuvenonderzoek wordt een te verwachte vindplaats opgespoord en deels opgegraven. Aangezien de exacte locatie van de vindplaats in dit stadium niet gelokaliseerd is, vormt een archeologisch proefsleuvenonderzoek in het plangebied de aangewezen onderzoeksmethode. Op basis van de resultaten van dit onderzoek kunnen kansrijke delen worden geselecteerd voor eventueel vervolgonderzoek, terwijl minder kansrijke delen van vervolgonderzoek kunnen worden uitgesloten. Dit advies is op 7 mei 2021 overgenomen door de regio-archeoloog, A. Vissinga (Het Oversticht).

literatuur

- Berendsen, H.J.A., 2005 (1997). *Landschappelijk Nederland. De fysisch geografische regio's*. Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2008. *De vorming van het land*. Assen.
- Borsboom, A.J. en J.W.H.P. Verhagen, 2012. KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek. Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P). Gouda.
- Boshoven, E.H., Et al., 2008. *Gemeente Rijssen-Holten, een archeologische inventarisatie, verwachtings- en beleidsadvieskaart*. Deventer.
- Brokke, A.J. en G.J. Sophie, 2005. *Rijssen, Watermolen-Zuid*. Rapport 428.
- Kalisvaart, C.C. & J.M.J. Willems, 2008. *plangebied Grotestraat – Rozengarde*. Rapport V-08.0382.
- Mulder, E.F.J. de., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*, Nederlands Normalisatie-instituut Delft.
- Roller, de. G.J., 2012. *Archeologisch proefsleuven-onderzoek Grotestraat te Rijssen, gemeente Rijssen-Holten (OV)*. MUG-rapport 2010-123.
- Veenstra M.A., 2015. *Rijssen, Centrumplan Tusveld. Archeologische Begeleiding*. BAAC-rapport A-13.0052.
- Wijnen, J.J.A., 2018. Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase Walstraat 38 te Rijssen, gemeente Rijssen-Holten, (OV). Laagland Archeologie Rapport 148.

Archeologische databases/internetbronnen

ArchisIII
www.boorstaten.nl
www.topotijdreis.nl
www.hisgis.nl
www.grondwatertools.nl
www.kadastralekaart.com

Gebruikte kaarten

Historische kaarten. Bron: www.topotijdreis.nl. Geraadpleegd op 21/7/2020

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2), nauwkeurigheid Z-waarde <= 5 cm. Bron: www.ahn.nl. Geraadpleegd op 21/7/2020

Kaart waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen. Bron: www.zoeken.cultureelerfgoed.nl. Geraadpleegd op 21/7/2020

Verwachtingskaart. Bron: gemeente Rijssen-Holten. Geraadpleegd op 21/7/2020

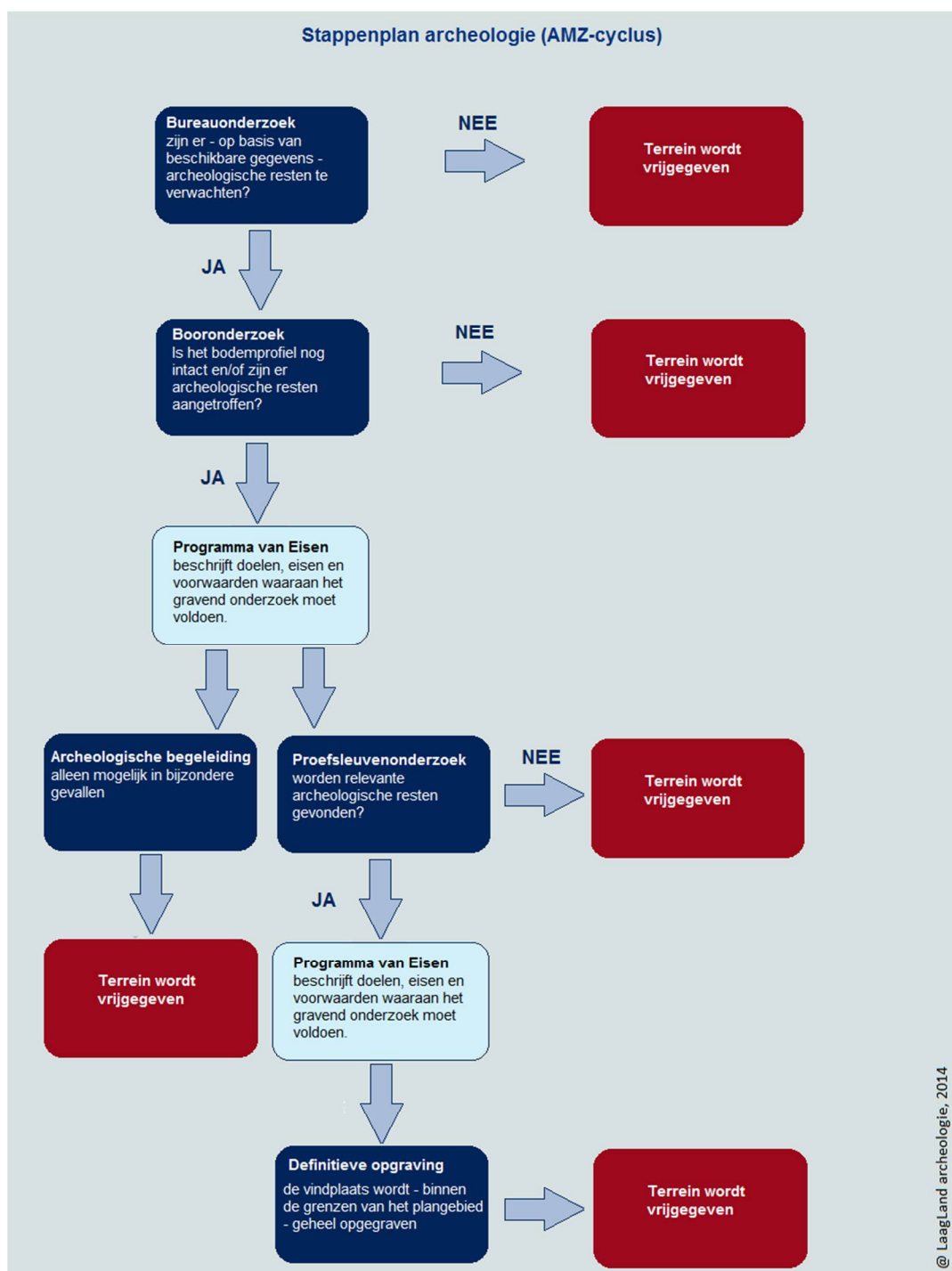
Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Bron: www.pdok.nl. Geraadpleegd op 21/7/2020

Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Bron: www.pdok.nl.

Geraadpleegd op 21/7/2020

Topografische kaart, schaal 1:10.000. Bron: www.pdok.nl. Geraadpleegd op 21/7/2020

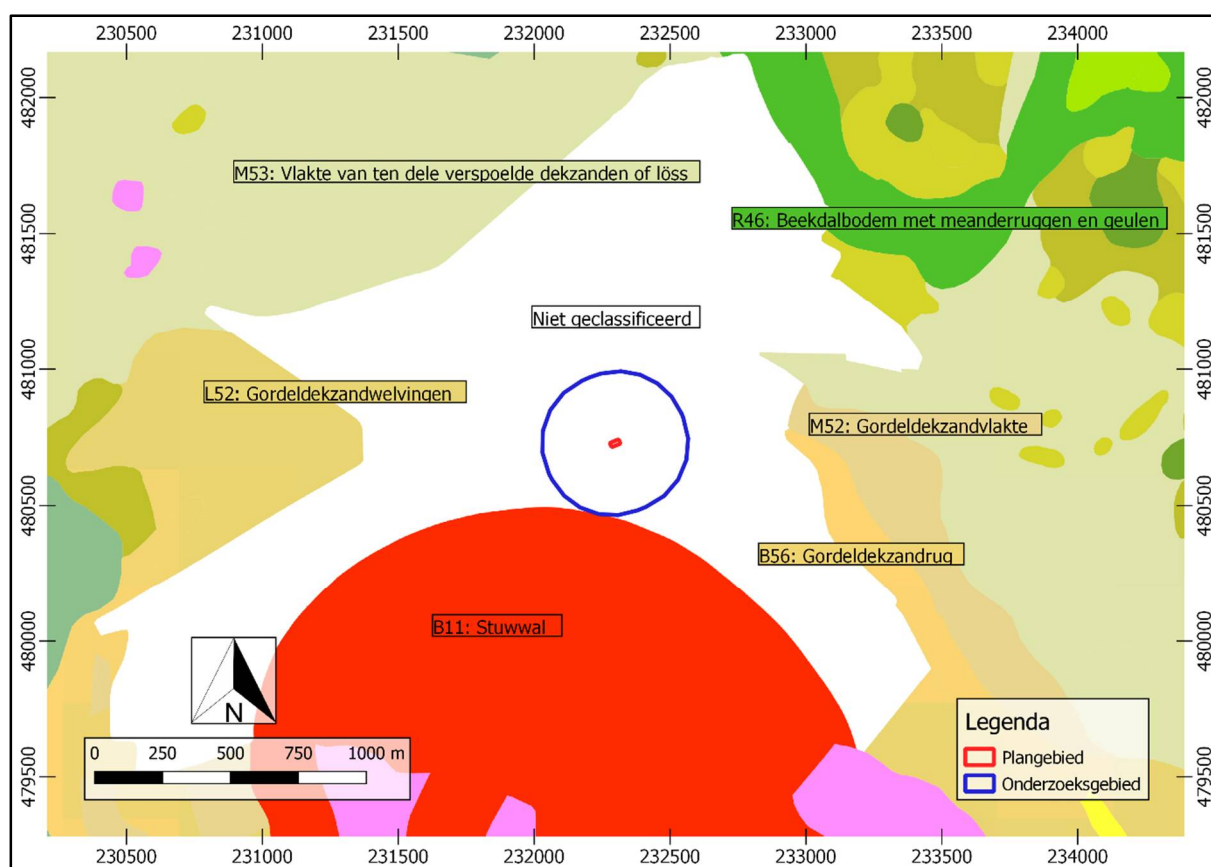
BIJLAGE 1 AMZ-CYCLUS

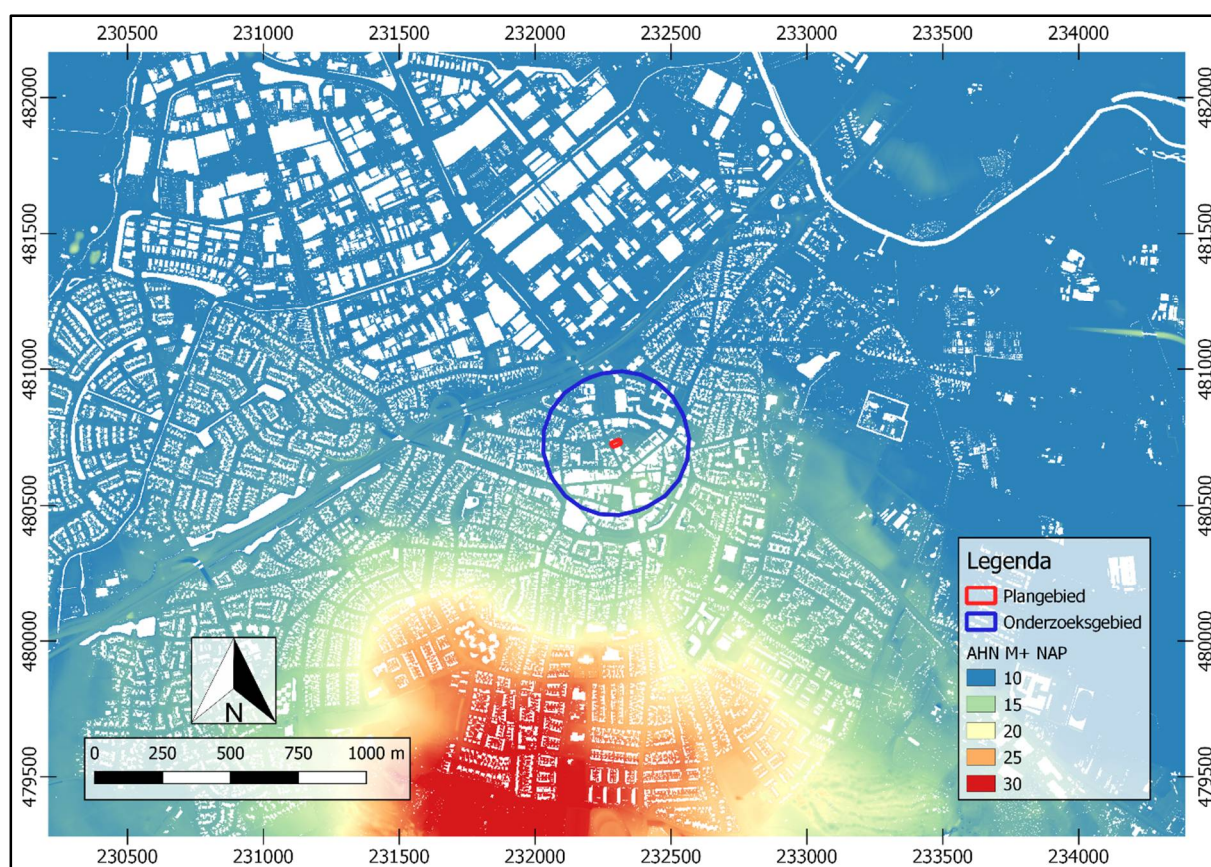
BIJLAGE 2 ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Archeologische perioden			Datering	
Nieuwe tijd		C	1795	
		B		1650
		A		
Middeleeuwen		Laat	1500	
		Vol	1250	
		vroeg	Ottoons	1050
			Karolingisch	900
			Merovingisch	725
			450	
Romeinse tijd		Laat	270	
		Midden	70 na Chr.	
		Vroeg	15 voor Chr.	
Prehistorie	IJzertijd	Laat	250	
		Midden	500	
		Vroeg	800	
	Bronstijd	Laat	1100	
		Midden	1800	
		Vroeg	2000	
	Neolithicum	Laat	2850	
		Midden	4200	
		Vroeg	4900/5300	
	Mesolithicum	Laat	6450	
		Midden	8640	
		Vroeg	9700	
	Paleolithicum	Jong	35.000	
		Midden	250.000	
		Oud		
@ Laagland Archeologie, 2014				

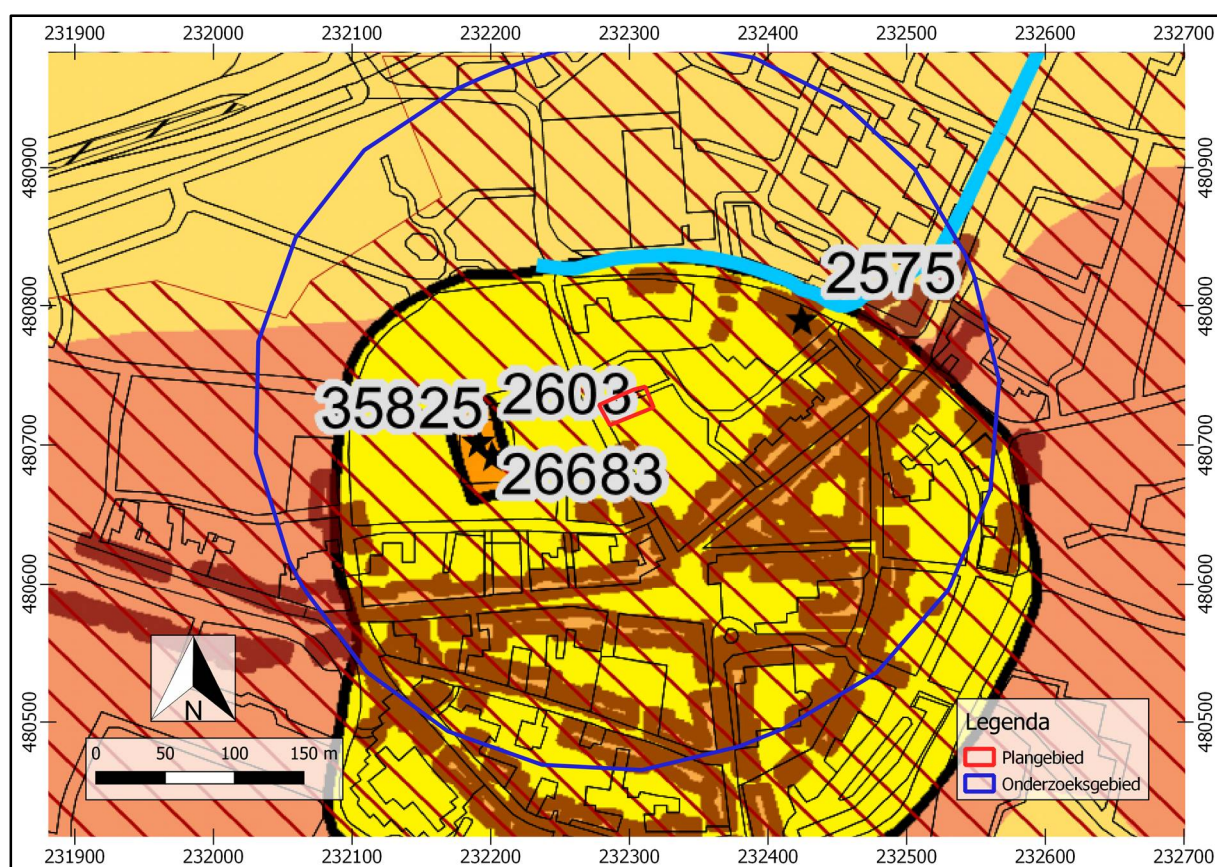
BIJLAGE 3 GEOMORFOLOGISCHE KAART

BIJLAGE 4 ACTUEEL HOOGTEBESTAND NEDERLAND

BIJLAGE 5 GEMEENTELIJKE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGSKAART

LEGENDA

Rijksmonumenten

beschermd monument (2)

Overige AMK-terreinen

zeer hoge waarde (1)

hoge waarde (9)

van waarde (1)

Beleidsadvies

Geen enkele bodemverstorende activiteiten toegestaan. Behoud in situ is uitgangspunt
Alle bodemverstorende activiteiten zijn vergunningsplichtig (aanvraag bij RACM)

Streven naar behoud in situ. Indien niet mogelijk, dan dient
archeologisch onderzoek plaats te vinden.
Ingrepen met een oppervlakte kleiner dan 50 m² zijn vrijgesteld van onderzoek

Archeologische verwachting

hoge verwachting

hoge verwachting bij
cultuurhistorisch element
of in dorpskern

middelhoge verwachting

lage verwachting

geen archeologische verwachting

verstoringen
(type verstoring: zie bijlage 2)

vermoedelijk een esdek aanwezig

Beleidsadvies

Bij ingrepen dieper dan 40 cm en met een oppervlakte van minimaal
2500 m² is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrepen dieper dan 40 cm en met een oppervlakte van minimaal
2500 m² is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrepen dieper dan 40 cm en met een oppervlakte van minimaal
2500 m² is archeologisch onderzoek noodzakelijk

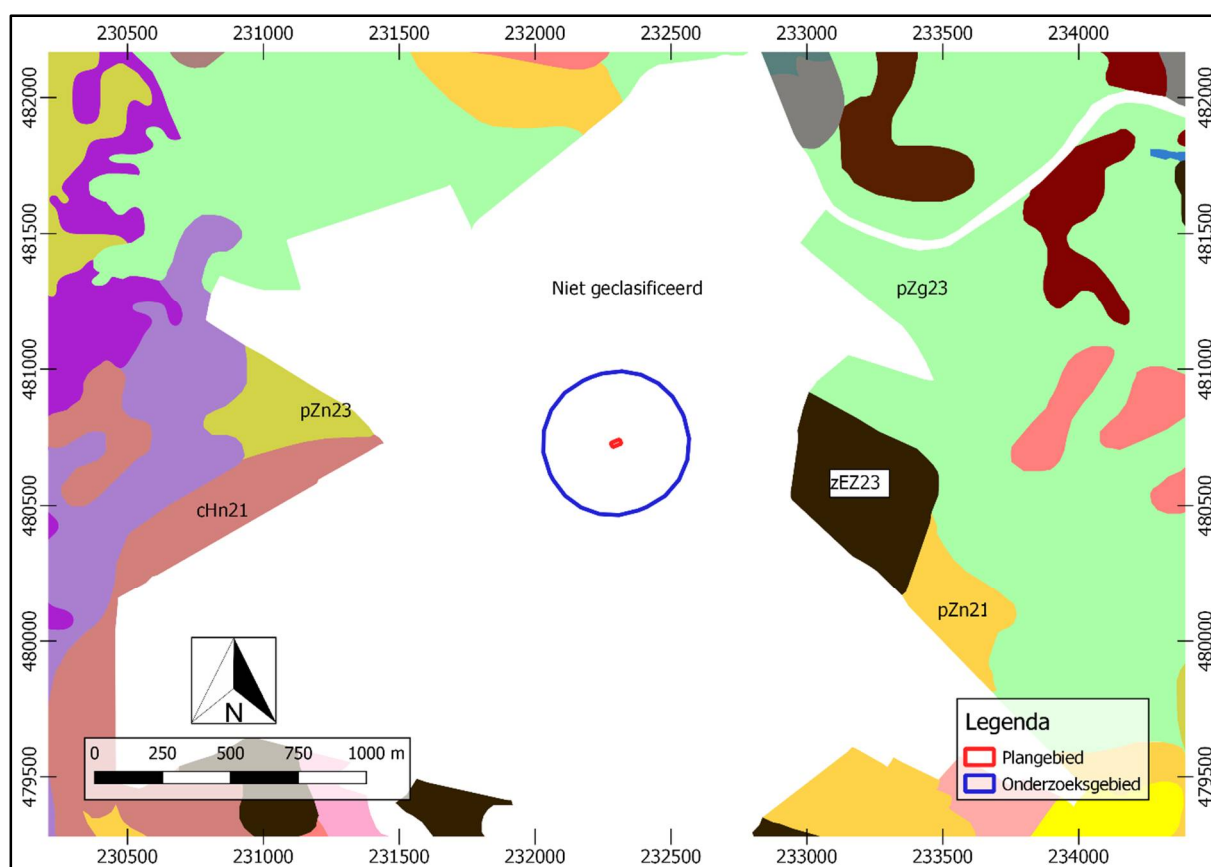
geen archeologisch onderzoek noodzakelijk mits:
- planlocatie geheel in een lage verwachtingszone ligt
- grenzend aan de planlocatie geen waardevol archeologisch terrein aanwezig is

geen archeologische onderzoek noodzakelijk omdat archeologisch
relevante laag is afgegraven

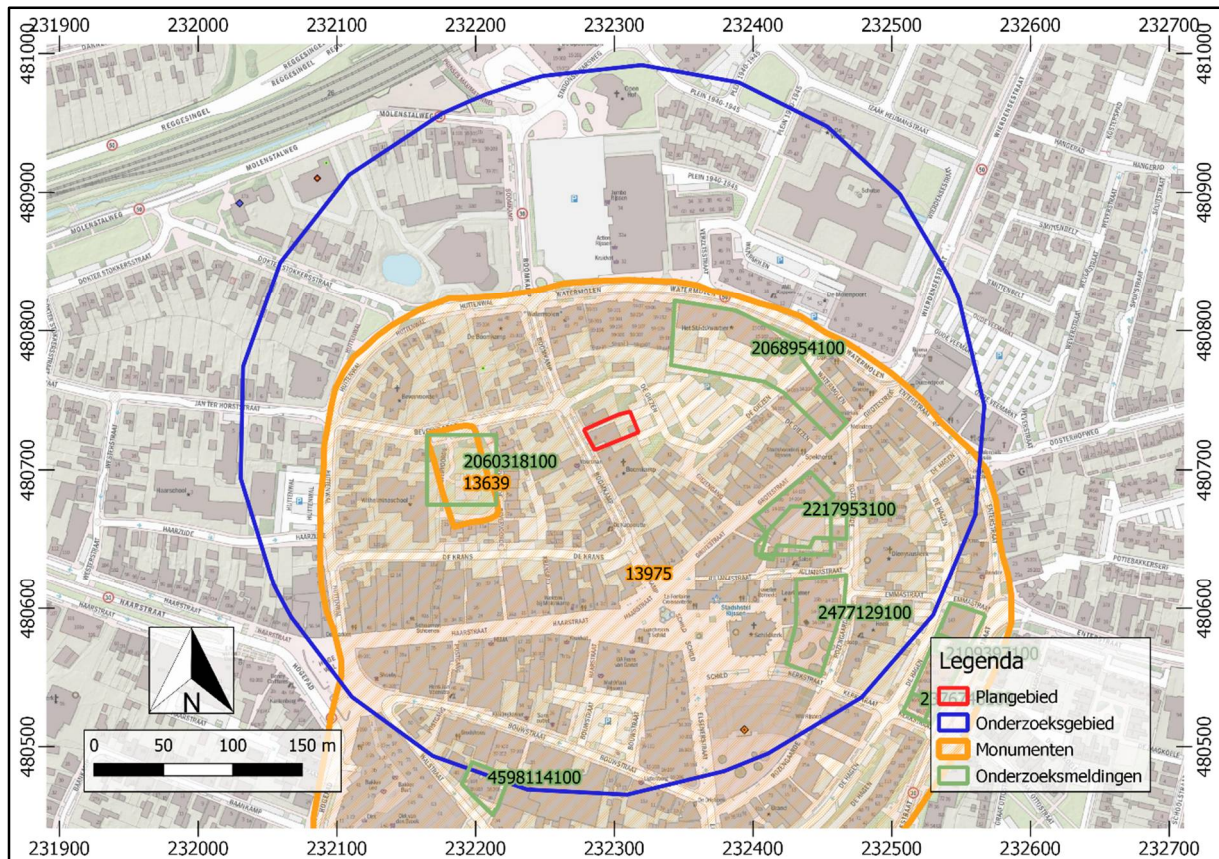
- Bij bestaande verstoringen dieper dan archeologische laag: geen archeologisch
onderzoek noodzakelijk
- Bij bestaande verstoringen ondieper dan archeologische laag: archeologisch
onderzoek noodzakelijk

grote kans dat eventueel aanwezige archeologische resten goed geconserveerd zijn

BIJLAGE 6 BODEMKAART

BIJLAGE 7 AMK-TERREINEN EN ONDERZOEKSMELDINGEN

BIJLAGE 8 WAARNEMINGEN

